

teneræ ætatis exordia nihil aliud nisi lac concupiscunt. Et vos, Dilectissimi, « Modo geniti infantes » estis; superest ut solo innocentiae vivatis lacte. Sed quid tamen illud est, quod Apostolus ait: « Rationabiles et sine dolo lac concupiscite? » Doctrina est utique, Dilectissimi, doctrina sancta, quæ rationem habet, et dolum non habet, ut sit lactatus¹ per innocentiam, et rationalis per sapientiam. Dum ergo, Dilectissimi, duo genera lactis sunt, ut videtis, unum carnale, aliud rationale; carnale, illud quo aluntur infantes parvuli; rationale, quo aluntur infantes viri; vos utrumque estis, Dilectissimi, et infantes pariter, et viri; infantes, per novam nativitatem; viri, per ætatem atque rationem. Tenete ergo, Dilectissimi, lacteam semper infantiam per simplicitatem, virilitatem per fidem; ut quia munus sacrum, atque doctrinam, lac rationale, nunc sumitis, faciat vos esse semper et infantes innocens vita, et viros ratio perfecta.

SERMO XXXVI.

De Pascha et Jona. In diebus Paschalibus I.

Stylus paulisper durus; sed sancti Augustini in Cod. Cass. XII, fol. 157, hic Sermo nomen habet, et sententiis ejus concordat. Unde minime rejiciendus est, præsertim cum declaret Augustinus se idem argumentum in pluribus sermonibus tractasse. Ponendus est in editione Maurinensi post sermonem CCLVIII, cum numero in diebus Paschalibus XXX.

¹ Codex male lacte actus.

SYNOPSIS.

I. Jonas Deo rebellis. II. Jonas in mare demersus, et a ceto absorptus. III. Jonas in littus evomitus. IV. Jonas Christi morientis figura. V. Ejusdem figura sepulti. VI. Demum et resurgentis figura.

I. DOMINUS et Salvator noster, dilector humani generis, (qui)¹ « Semetipsum tradidit pro nobis (a), et animam » suam posuit pro ovibus suis (b). » Omnia tamen quæ pertulit a Judæis, jam prædicta fuerant multa a Patriarchis sanctis, de quibus unum in medio proferamus, ut ei historiam passionis dominicæ comparemus². Legimus Jonam prophetam missum esse a Deo in civitatem Ninive, ut ejus esset interitus prædicator. Qui Jonas sciens misericordissimum Deum, et paratum ad indulgentiam, ne prædicatio ejus inanis et vacua videretur, declinavit ad fugam. Hæc igitur civitas post mundi faciem, quæ a fluentis diluviique³ inundatione dignoscebatur esse consumpta, prima Ninive civitas a Nino, cujus est nomen sortita, constituta dignoscitur⁴: cujus cum populi delicta Salvatori nostro intolerabilia viderentur, Jonæ imperat, ut ejus perditioni (prænuntiandæ)⁵ abiret, quod ne faceret, a facie Domini fugiens, navi se fluctibusque commisit, fugiens in Tharsis a facie Domini Dei. Mira res! demutatur locus, quasi in Tharsis non erat Deus. Deus, cui soli nihil absconsum est, inflatum tempestatibus gurgitem in ejus periculum concitavit. Cum violentior fieret maris a Deo jussa

(a) Ephes. v, 2. — (b) Joan. x, 11.

¹ Qui videtur abundare. — ² Hæc comparatio reperitur inter opera S. Augustini in Sermonem ad Catechumenos, n. 6. — ³ Codex male diluvii quæ. — ⁴ Vide de Civit. Dei lib. XVI, cap. 3, n. 1. — ⁵ Vox illa prænuntiandæ abest a Codice; sed sensu requiritur.

commotio, erigitur ratis in **coelum**, et subductis undis ad arenas usque descendit : in discrimine constituti tam pelagi ima quam cœli sidera didicerunt. Et dum concursantium inter se nautarum nihil profecisset industria, omnesque ac singuli formidarent, gubernantis etiam ducatu¹ carina non obtemperaret imperio, Perimus, clamant, Obrui-mur, sonant. Hæc navis **coelum** ferit, inferos pulsat ; hinc cognoscite, Fratres, qualiter **Deo** obedientia fuerint æquora, ut unum fugitivum Dei **tota** quærerent elementa.

II. Solum Jonam **secura** somnii possidebat oblivio, cuius quietem nautarum saltem **rupit** invidia. Et : Oh ! inquiunt, tu dormis ? quid est **quod** homo es, et cum hominibus in tantis periculis **minime** commoveris ? Tunc sortis consultatione, cuius **hæc** causa paterentur est requisitum. Et Jonas sorte **præventus** jubet se vere in profundum mare projici, **asserens** mortis suæ præventu vitam cæteris ac navis **liberationem** posse præstari. Festinant igitur universi Jonæ **implere** responsum, qui in scelere constituunt salutis suæ omne præsidium. Novum in periculo² acquirendæ vitæ **subsidiu**m ! Solet benefactorum commemoratione **miseri**cordia promereri : nunc vero peccatum admissum **crudelitat**is auctores de periculo liberavit. Nam missus est Jonas **in** mare, et omnis tempestatis sævitia conquievit. O ! **in** omnibus adversitatibus eventus incerti ! Quis non **crederet** Jonam in fluctibus mersum ? quis non speraret ejus **ex**anime corpus ventorum diversitate ubique **volvendum**, et scopulorum asperitatibus laniandum ? Missus in **mare** ad aquam pervenire non potuit, sed sub cibo **exceptus**, pejori discrimine talem casum incurrit, cum eum **bestiæ** vorago simul absorbit. Nam hunc cetus **exceptit** avidis faucibus vivum, et quem comedendum sumpsit, **nec** ore, nec dentibus at-

¹ Forte ducta. — ² Codex *periculum*; deest punctum post *subsidiu*m.

tretravit. Morsus prædam non discersit ; immanitas gutturis, et latitudo voraginis escam non attritam per se transisse nec sensit. Expavescunt viscera cibum, quem nec calore naturali coquere, nec per pudendas corporis partes egerere potuerunt. Habitavit potius in utero ceti Jonas, et domicilii quodam modo interioris, factus est incola ventris, ut ibi per triduum non solum vivens duraret, sed etiam supplicatione consueta Dei misericordiam acquireret.

III. Ibat (igitur) ¹ gravis per diversa marini littoris bestia, quod comederat novo gerendi genere superis redditura. Cum vero inter spumas undæ fluctuantis Jonas sine periculo portaretur, prædonis ventre servatus, subito divina Providentia littori bestia proximatur ; et quem triduo in alveo ventris servavit illæsum, hunc a vulnifico dente in littora rejecit intactum. Hic cibi calamitas profuit, et de suo interitu redivivo salutem aliis contulit.

IV. Hic jam, Fratres charissimi, post hujus historiæ disputationem, quam Jonæ prophetæ decursa locutio demonstravit, qualem in se habeat figuram, Domino adjuvante et donante, demonstrare conemur. Neque enim omnia quæ in præteritis facta sunt, hæc sola humanis sensibus sufficere credantur², sed figuræ fuerunt futurorum, ut subsequenti tempore in Christo mirabiliter implerentur, sicut Apostolus dicit : « Omnia autem hæc in » figura contingebant illis (a). » Nam Ninive civitas illa magna, ad quam Jonas, prædicator ejus subversionis, mittebatur, figuram totius mundi gestabat, qui idololatriis et facinoribus multis ardebat : Jonam vero personam Domini Christi designare manifestum est. Navis vero in qua Jonas fugiens dormiebat, synagoga Judæorum intelligitur.

(a) 1 Cor. x, 11.

¹ Codex habet litteras sine sensu *cet et*. — ² Id. male *credebantur*.

Per mare vero intempestivis fluctibus excitatum, Judæorum populum insanientem, et turbulentis¹ vocibus sævientem cognoscimus. Bestia vero marina, hoc est cetus, infernus intelligitur. Hæc autem omnia, quæ de Jona prædicta sunt, in Christo manifeste impleta videntur. Quod autem in capsâ navis Jonam dictum est dormientem, Christum in medio eorum significavit humiliter tacentem. Cui dictum est sicut et ad Jonam: « Exurge, quare ob- » dormis, Domine, exurge, et ne repellas nos usque in » finem (a). » Dormiens enim dicitur Dominus, dum tacere videtur super iniquitatem hominum, expectans compunctionem pœnitentium: sed dum exurgit, ut potest, inimicos suos simul interficit. Quod autem sortes miserunt, cujus causa navis periclitaretur, et cecidit sors super Jonam, et miserunt eum in mare, et sedata est tempestas, numquid alius quam Christus erat, cujus morte mundus omnis tempestatibus diaboli liberaretur, in quo paterna definitio jam a principio mundi, quasi sorte missa, fuerat terminata, non aliter posse sæculum liberari, nisi unigeniti Filii passione permisisset impleri. Quem Dominum Christum quasi Jonam projicientem in mare, a principibus Judæorum populi sævientibus traditum, susceperunt Romani² crucifigendum, in quo dum proficerentur, sedata est et quievit tempestas sævitæ Judæorum.

V. Jamvero peracta universa mysteria passionis; sepulturam veri hominis Christi, peragentes cognoscamus. Nam cetus ille, qui Jonam suscipiens triduo vivum in alveo sui ventris servavit illæsum, significavit Dominum Christum descendantem vivum in infernum. Sic enim ipse Dominus in Evangelio dicit: « Sicut fuit Jonas in ventre

(a) Psal. xliiii, 23.

¹ Codex *tribulentis*. — ² Id. sine sensu cum; forte pro *Rom.*

» ceti tribus diebus, et tribus noctibus¹, ita oportet esse » Filium hominis in corde terræ (a); » cum hoc sacramentum numero dierum in passione Domini completum manifestum est. Inde multorum minus intelligentium sensus conturbatur, eo quod in sepultura Domini numerus ipse dierum quasi minime impleatur; non attentò corde audientes, quod ipse Dominus dixerit, in quo ait: « Sicut Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus, et tribus » noctibus, ita oportet esse Filium hominis in corde » terræ. » In corde enim terrenorum hominum, et terrenis cogitationibus studentium, quos sævitia sui cordis in perniciem occisionis Christi succenderat, apud illos Christus jam quasi occisus et sepultus erat². Hinc ergo a die illa, qua est traditus, et alia die crucifixus, et tertia die in sepulcro quietus, tribus diebus cum suis noctibus, numerus dierum, qui in Jona fuerat præfiguratus, in Christo adimpletus esse cognoscitur. Quod nulli videatur incertum, quia ipse locutus est Dominus dicens: « Ita oportet » esse Filium hominis in corde terræ; » sed qui de hoc dubitat ostendat cor terræ, quod aliter quam dictum est esse non potest.

VI. Sed vomuit cetus Jonam, et exemptis tribus diebus, ad lucem de novo egressus est vivus. Ita Dominus Christus, peractis mysteriis secretorum, novo lumine decoratus apparuit, resurgens cum testibus, qui cum eo surrexerunt, et in ejus obsequium excubantes, ab inferis re-

(a) Math. xii, 40.

¹ Eusebius ejusdem sententiæ patronus est in Homilia ferie iv post dominicam Quadragesimæ, Bibl. Patrum tom. vi, fol. 718, lit. D. — ² Vide discrimen horum dierum in lib. iii de Doctrina Christiana D. Augustini n. 50; Serm. ad Catechumenos de Symbolo, n. 6; lib. iv. de Trinitate n. 10, et præsertim in Epistola seu libro ad Deogratias ubi agens de tribus diebus hæc ait: *Longum est disserere, et in aliis Sermionibus jam sæpissime dictum est.*

meantem demonstraverunt; qui etiam « Ingressi civitatem multis apparuerunt (a). » Divina enim sacramenta in mysteriis antiquis abscondita, in Christo Domino Salvatore nostro videntur mirabiliter revelata, quæ salvandis hominibus ita sunt demonstrata, ut omnibus credentibus salutarem conferant medicinam.

SERMO XXXVII.

In diebus Paschalibus II.

Stylus aliquantis per durus; phrasis una integra reperitur in Sermone sequenti xxxix, et ideo videtur ejusdem esse auctoris, id est, D. Augustini ad quem manifeste est referendus. Extrahitur ex Codice Cass. xii, fol. 160, qui S. Augustini foetus repræsentat. Concordat exordium cum exordio Sermonis clvii Appendicis Maur. et cum exordio Sermonis sequentis; cætera autem differunt. Utrum parva styli duritas, et illa variorum exordiorum similitudo sufficiat ad rejiciendam Codicis antiqui et authentici auctoritatem Lector videat; ego nec rejiciendum credo, nec audeo rejicere, cum stylus D. Augustini aliquando durus evadat, et orator christianus sæpius atque ex abrupto loquens idem exordium bis aut etiam ter usurpare potuerit. Ponatur post præcedentem cum numero in diebus Paschalibus xxxi.

(a) Matth. xxvii, 53.

SYNOPSIS.

I. Oracula vetera a Christo impleta. II. Sol Christo moriente obtenebratus. III. Christus Patrem invocans. IV. Increpatio Judæorum, et antiquorum beneficiorum commemoratio. V. Commemoratio recentiorum beneficiorum. VI. Mors Christi, descensus ad inferos et Resurrectio.

I. **MULTA** sunt et magna¹, charissimi Fratres, hujus S. Paschæ veneranda mysteria, quæ, divinis libris consecrata, in antiquis ædibus et vetustissimis Judæorum archivis fuerant condita; quæ universa a Patriarchis et Prophetis de Christi Domini Passione prædicta, necesse erat ut adimplerentur omnia. Et quoniam uno tempore semel peractis omnibus, Christus « Exultavit sicut gigas ad » currendam viam (a), » tamen solemnè circulo hæc anniversaria vota celebramus, ut deinceps futura æterna usque ad consummationem sæculi maneant monumenta. Nec taceri possunt Judæorum scelera, quousque veniat ipse qui pertulit omnia, ut « Videant et cognoscant in quo » transfixerunt (b) » jacula.

II. Hic jam de eorum sævitia, quam in Domini Passione exercuerunt, aliqua dicamus: unde postmodum ejus Resurrectionem constantissime demonstramus. Neque enim mundus ipse scelera Judæorum, quæ Christo ingerebant, libere conspicerè potuit, qui cum elemento suo² fugiens lucem quam habuit, cum Domino de mortali conversatione simul ad inferos demigravit. Nihil in-

(a) Psal. xviii, 6. — (b) Joan. xix, 37.

¹ Mira forte videbitur de Passione commemoratio in Pascha. Sed videsis S. Joan. Chrysostomum Homil. lxxxviii, in Matth. cap. xxvii, n. 27, et Combefis. tom. iii, fol. 557. — ² Elemento suo, nempe sole. Forte aliquid desideratur.

congruum¹, nihil incertum est; inferi Deum sine luce videre non possunt, sicut scriptum est: « Quoniam » Deus lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ (a). » Quoniam ergo lux de mundo migravit, sic scriptum est in Passione Domini: « Ab hora, inquit, sexta tenebræ » factæ sunt in totam terram, usque in horam nonam (b). » Quid agitis, Judæi, inficiandum² sacrilegium vestrum? Quod tarditas pigra lentescere posset, per totam terram vestrum scelus nox de medio diei jussa est nuntiare. Currunt per totum mundum nigrescentes umbræ, impii facinoris præcones, et, irruente chaos, novum nefas loquentes tenebræ nuntiarunt. Sic pro nobis Passio Domini oportuit nuntiari, ut totus mundus sub obscuro miraretur abscondi. « Ab hora, inquit, sexta tenebræ » factæ sunt in totam terram, usque in horam nonam. » Confusa sunt elementa; imperiali verbo dirupta sunt fœdera. Dies horas perdidit, dum dominico corpori sol exequias præbuit³, removit sol cursus suos, et abscondit luminis globum ne videret in Christo fieri homicidium.

III. Digne, Fratres mei, luget hic mundus, cujus negatus est Deus. Exclamavit igitur Jesus: « Heli, Heli, lama » sabacthani, hoc est: Deus meus, Deus meus, quare » me dereliquisti (c)? » Damnat vos miseros Judæos querela cœlestis, et quod assiduis clamoribus frangitur cœlum, digni reatus in vos adducitur piaculum. Rogo, quale est facinus, quod adversus homines Deum Patrem contestatus est Filius? « Deus meus, inquit, quare me dereliquisti? » Non hic sensus humanus, nec christianus fallitur animus; non a Patre relinquitur Filius, sed ideo dictum est: « Deus meus, quare me dereliquisti? » ut ostende-

(a) 1 Joan. 1, 5. — (b) Matth. xxvii, 45. — (c) Ibid. 46.

¹ Vide eadem verba inferius Serm. xxxix, n. 5. — ² Cod. *insinuandum*. — ³ Vide D. Ambrosium Exposit. in Lucam lib. x, tom. II, n. 127, Edit. Bened.

retur, quia corporalibus pœnis non tangitur Deus. Tunc quidam de astantibus dicebant: « Eliam vocat iste (a). » Ipsa est consueta interpretatio judaicæ mentis; sic adversus Deum prava semper et falsidica pronuntiare norunt loquela, dum dicunt: « Eliam vocat iste. » Nunquam ut discipulum magister rogaret, aut servum Dominus invocet⁴, aut in auxilium suum Deus hominem postulet, sed Patrem contestatur in cœlis Filius, qui fugabatur a terris.

IV. « Tunc acceperunt spongiam plenam aceto, et ponentes arundini potabant eum (b). » Quid agitis, Homines ex limo terræ plasmati? Numquid in principio fabricæ vestræ, dum adhuc molle opus corporis vestri, inter initia, conspersi pulveris necdum duratâ materie, quando in novam formam ipse Deus Christus tuam hominis incorporavit infantiam, hoc ab eo didicisti, qui acetum pro tua fabrica propinasti (*sic*). Cum vero adhuc rudis nutriri foverique quærebas, et paradisi limen tener hospes, et delicatus possessor intrarés, hæc erga² tuum Creatorem operari ante didiceras. Dic et tu, Judæica gens, quando inter medios Rubri maris contremiscens fluctus, et inter diversas undas platealis viator incederes, siccique pulveris mollitiem algis³ halecibus sicca planta calcarés, hoc tantæ⁴ impietatis crudele opus didiceras, quod in tuum Dominum exercebas; vel etiam cum in eremo quadraginta annorum per spatia, miraculis perspicuis pastus, te⁵ cœlesti pane sine labore cibares, et corporali salute sine infirmitate gauderes; neque vestimentorum aut calceamentorum trituram, vel sordidatum aliquid defœdari videres; vel etiam cum petra illa virgæ ictu percussa, duræ

(a) Matth. xxvii, 47. — (b) Ibid. 48.

¹ Tempora verborum erronea sunt, et correctionem expostulare videntur. — ² Codex *quæ*. — ³ Id. *algis habenibus*. Sensus esse videtur pulverem mollem evadere propter *algas et haleces* In Cod. littera b dubia est, et ad formam l accedit. — ⁴ Id. *tua te*. — ⁵ Id. *ut*.

silicis cute dirupta, beatus **Moyses** nova fluentibus sitientibus propinaret; aut cum amaras, **salsasque** aquas ligno medicante dulcasset, et hoc poculo deficiens turba satiaretur; tunc in his miraculis tantorum beneficiorum didicisti caput erigere contra **Dominum**, ut ejus caput circuiret spinis peccatorum tuorum, sicut scriptum est: « Populus iste spinis peccatorum suorum circumdedit » me (a). »

V. Sed nec de veteribus jam aliquid nunc necesse est quaerere, cum de sua corporali praesentia tanta perfecit miracula, quanta, si requirantur, explicari non possunt. Tu, judaicae gentis populus, acetum felli commixtum Domino dedisti, qui sanctis galilaeicis nuptiis vinum de aqua factum mirae suavitatis cum eo convivisti¹. Quod vero caecorum oculos ad lucem perfectam artifex pius induxit; quod surdarum aurium conclusiones aperuit; quod balbutienti linguae nodum absolvit; quod leproso cutem corruptam² humorum varietate in pristinum sanitatis colorem revocavit; quod paralyticorum soluta membra construxit, et pristinae saluti restituit; quod claudis exilire jussit, quibus plus cura, quam natura praestitit; quod contra furorem vestrum, quadriduanum et foetentem Lazarum vitae pristinae revocavit. Pro his ergo tantis, ac talibus bonis, qualia³ vobis Judaeis praestitit, talia in ejus morte exercere debuistis, ut eum, quem colere debueratis, turpissima morte impie cruciaretis? quem etsi morti jam destinatum decreveratis, vel simplici ac rationabili occisione consumeretis.

VI. Noverint ergo crucifixoress ejus in quem impie grassatae sunt manus, non esse⁴ leve commissum, in quo et terra movetur, et caelum. « Velum templi, inquit,

(a) In Scripturis hunc textum non reperi.

¹ Forte conbibisti. — ² Cod. mal. cutis corruptorum. — ³ Cod. quibus. — ⁴ Id. est.

» scissum est (a); » contestatio facinoris luctus est templi; nimirum domus ornari non debuit, cujus habitator accessit. « A summo, inquit, usque deorsum (b), » hoc est quod uno corpore Christi, et hominem expulistis et Deum. Quid amplius dicam? sepulturae jam traditur, ut infernus visitaretur, in quo divina ejus majestas descendens cunctos, quos ipse absolvendos et liberandos censuerat, eripuit et absolvit, et sibi in obsequio Resurrectionis suae comites junxit, qui « Multis in civitatem apparuerunt (c) » notissimis viris, qui testimonium perhiberent dominicae Resurrectionis, in qua Resurrectione nos spirituali gaudio solemniter exultantes, hunc diem honeste et sobrie celebremus, ut cum ipso Domino et Salvatore nostro in aeternam vitam vivere mereamur; qui vivit, etc.

SERMO XXXVIII.

In diebus Paschalibus III.

Eaedem hic recurrunt annotationes quae Sermoni superiori praefiguntur; has revisat Lector, attentiusque perpendat. Legitur in Cod. Cass. XII, fol. 163. Locus ejus post praecedentem cum numero in diebus Paschalibus XXXII.

(a) Matth. xxvii, 51. — (b) Ibid. — (c) Ibid. 53.